

УРОЖАЙНІСТЬ НАСІННЯ ЧОРНУШКИ ПОСІВНОЇ ЗАЛЕЖНО ВІД АГРОТЕХНІЧНИХ ЧИННИКІВ

Вітровчак Л.А., аспірантка

e-mail: linda_1996@ukr.net

Заклад вищої освіти «Подільський державний університет»

Чорнушку посівну в Україні почали вирощувати ще у 1985 році, але потім швидко забули про цю унікальну рослину. Саме унікальну – оскільки ця рослина має багато напрямків використання і корисними є усі частини рослини.

Чорнушка посівна (чорний кмин) є ароматною харчовою добавкою, що має лікувальні ефекти. Завдяки високому вмісту білка (більше 20%), жиру (більше 38%) та вуглеводів (більше 31%), рослина характеризується високим живильним потенціалом. З чорнушки отримують унікальну за своїми властивостями олію. Найбільш широко використовують насіння та олію чорнушки жителі Сходу.

Олія чорного кмину застосовується для лікування бронхіальної астми, як протиглісний, заспокійливий, протизастудний засоби. Дуже ефективно чорнушка впливає на шкіру, відновлюючи шкірний імунітет, запобігаючи старінню, усуваючи застійні процеси в кровоносних судинах шкіри, маючи антиоксидантну дію [1].

В Україні, зокрема в зоні Лісостепу, проводиться дуже мало досліджень, присвячених питанням технології вирощування чорнушки посівної. Проте, є присвячені цій проблемі, наукові дослідження, виконані в умовах Передгірського степу Криму. М.М. Макрушин, В.Є. Астаф'єва вивчали строки і способи збирання чорнушки посівної. Автори рекомендують збирати насіння однофазним способом за його вологості в плодах верхнього ярусу 35–25%. При неодноточасному дозріванні насіння рекомендують застосовувати двофазне збирання: скошувати рослини при вологості насіння верхнього ярусу 45–40%, через 3–5 днів обмолочувати в ранішні години [2].

Серед основних технологічних заходів, спрямованих на підвищення врожайності, важливу роль належить вибору науково-обґрунтованої норми висіву та густоти рослин чорнушки в посівах, за допомогою яких створюються оптимальні площі живлення рослин [3].

Метою наших досліджень було встановлення урожайності та якості насіння за різних строків сівби і норм висіву насіння чорнушки посівної в умовах Західного Лісостепу.

В дослідженнях вивчалось три строки сівби (II, III декади квітня та I декада травня) та три норми висіву насіння (10, 15, 20 кг/га).

Спостереження за ростом, розвитком та формуванням урожайності чорнушки посівної показали, що найбільш ефективним виявився перший строк сівби (II декада квітня) та норма висіву насіння 15 кг/га (табл.1). Вцілому спостерігалась тенденція до певного скорочення фаз генеративного періоду чорнушки посівної при зміщенні строків сівби на більш пізні. Щодо норм висіву насіння, оптимальною була норма висіву 15 кг/га за всіх строків сівби, де

спостерігалась більша тривалість фаз росту і розвитку: бутонізації, цвітіння та дозрівання насіння, що пояснюється формуванням більшої кількості листянок на рослині.

Таблиця 1. Тривалість фаз росту і розвитку генеративного періоду рослин та кількість плодів на рослині чорнушки посівної залежно від агротехнічних факторів

Строк сівби (А)	Норма висіву насіння (В)	Тривалість фаз росту і розвитку рослин, діб			Кількість плодів (листянок) на рослині, шт.
		бутонізації	цвітіння	дозрівання насіння	
I	10 (К)	30	39	27	15
	15	32	40	28	17
	20	30	38	25	14
II	10	26	35	23	12
	15	28	36	24	14
	20	25	35	23	11
III	10	24	34	21	9
	15	25	35	22	10
	20	24	33	21	8

Отже, оптимальний варіант – строк сівби II декада квітня місяця та норма висіву насіння 15 кг/га, де тривалість фаз росту і розвитку рослин чорнушки посівної становила: бутонізації – 32 доби, цвітіння – 40, дозрівання насіння – 28 діб, кількість плодів на рослині на цьому варіанті складала 17 штук, тоді як на контролі цей показник був 15 штук на рослині.

Список використаної літератури

1. Державна Фармакопея України. Державне підприємство «Український науковий фармакопейний центр якості лікарських засобів». 1-е вид., доп. 4. Харків: ДП «Український науковий фармакопейний центр якості лікарських засобів». 2011. 540 с.
2. Макрушин М.Н., Астафьева В.Е. Влияние условий дозревания на урожайные свойства семян подорожника блошного и чернушки посевной. *Научные труды ЮФ «КАТУ» НАУ: с.-х. науки*. Симферополь. 2006. Вып.1. С.105–109.
3. Астафьева В.Е. Процесс формирования семян *Nigella sativa* и *Plantago psyllium*. *С.-х. науки: Науч. труды Крымского ГАТУ*. Симферополь, 2005, Вып. 91. С. 191–195.